

Program szkolenia okresowego bhp nauczycieli i innych pracowników oświaty

część 1

Wybrane regulacje prawne z zakresu prawa pracy dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy , z uwzględnieniem przepisów związanych z wykonywaną pracą :

Spis treści :

1. Przepisy dotyczące praw i obowiązków pracowników i pracodawców w zakresie bhp oraz odpowiedzialność za naruszenie przepisów i zasad bhp
2. Przepisy dotyczące ochrony pracy kobiet i pracowników młodocianych
3. Przepisy prawne dotyczące wypadków przy pracy i chorób zawodowych oraz świadczeń z nimi związanych
4. Aktualne przepisy dotyczące profilaktycznej opieki zdrowotnej pracowników
5. Szkolenia w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy
6. Czas pracy
7. Prawo pracy i jego źródła

1) Przepisy dotyczące praw i obowiązków pracowników i pracodawców w zakresie bhp oraz odpowiedzialność za naruszenie przepisów i zasad bhp

Podstawowe obowiązki pracodawcy (dyrektora szkoły) w zakresie bhp .

Dyrektor szkoły obowiązany jest :

- Znać , w zakresie niezbędnym do wykonania ciążących na nim obowiązków , przepisy o ochronie pracy , w tym przepisy oraz zasady bezpieczeństwa i higieny pracy
- Zapewnić uczniom , nauczycielom i innym pracownikom szkoły bezpieczne i higieniczne warunki pracy
- Utrzymywać obiekt budowlany , w których znajdują się pomieszczenia szkoły , w stanie spełniającym wymagania dotyczące bezpieczeństwa i higieny
- Przeprowadzać okresowe przeglądy stanu technicznego budynku i instalacji
- Wyposażyć stanowiska pracy w szkole w pomoce dydaktyczne , maszyny i inne urządzenia techniczne , meble szkolne posiadające deklaracje zgodności i certyfikaty wydane przez akredytowane jednostki certyfikujące
- Utrzymywać maszyny i urządzenia techniczne w takim stanie , aby zapewniały bezpieczne warunki pracy i nauki oraz uwzględniały zasady ergonomii , a także wyposażyć je w niezbędne instrukcje obsługi
- Wyłączyć z użycia na zajęciach maszyny , urządzenia , pomoce dydaktyczne , sprzęty nieodpowiadające obowiązującym normom i przepisom lub zagrażają bezpieczeństwu
- Przeprowadzić ocenę warunków pracy na stanowiskach pracy wyposażonych w monitory ekranowe . Ocena powinna być przeprowadzona w szczególności dla nowo tworzonych stanowisk pracy oraz po kolejnej zmianie organizacji i wyposażenia stanowisk pracy
- Utrzymać w stałej sprawności sprzęt ochrony przeciwpożarowej
- Organizować pracę w sposób zapewniający bezpieczne i higieniczne warunki pracy
- Organizować pracę w sposób zapewniający zmniejszenie jej uciążliwości
- Przeciwdziałać mobbingowi
- Ustalić , przy współudziale rady pedagogicznej przepisy wewnętrzne , które w warunkach danej szkoły są niezbędne do utrzymania wymaganego stanu bezpieczeństwa i higieny

- Wprowadzić niezbędne regulaminy szkoły , dyżurów nauczycielskich , pracowni , warsztatów i zajęć wychowania fizycznego
- Kontrolować organizację zajęć i warunki pracy uczniów
- Nadzorować przestrzeganie przepisów oraz zasad bezpieczeństwa i higieny pracy na zajęciach lekcyjnych i pozaszkolnych przez nauczycieli oraz przez innych pracowników szkoły w czasie ich pracy , wydawać polecenia usunięcia uchybień w tym zakresie oraz kontrolować wykonanie tych poleceń
- Oceniać i dokumentować ryzyko zawodowe związane z pracą w szkole oraz stosować niezbędne środki profilaktyczne zmniejszające ryzyko uczniów , nauczycieli i innych pracowników szkoły
- Informować o ryzyku zawodowym , które wiąże się z wykonywaną pracą oraz zasadach ochrony przed zagrożeniami
- Zaznajomić uczniów i pracowników z przepisami i zasadami bezpieczeństwa i higieny dotyczącymi wykonywania przez nich prac
- Organizować pomoc psychologiczno-pedagogiczną uczniów
- Prowadzić systematycznie szkolenia pracowników w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy
- Dostarczyć pracownikom nieodpłatnie środki ochrony indywidualnej oraz odzież i obuwie robocze
- Dostarczenie pracownikom niezbędne środki do utrzymania higieny osobistej oraz środków do udzielania pierwszej pomocy
- Kierować pracowników na wstępne , okresowe i kontrolne badania lekarskie i nie dopuszczać do pracy bez aktualnego orzeczenia lekarskiego stwierdzającego brak przeciwwskazań do pracy na określonym stanowisku
- Stosować środki zapobiegające chorobom zawodowym i innym chorobom związanych z wykonywaną pracą
- Organizować opiekę zdrowotną nad uczniami
- Przestrzegać przepisów zawartych w Kodeksie pracy i w aktach wykonawczych dotyczących szczególnych obowiązków pracodawcy w zakresie ochrony kobiet
- Przestrzegać przepisów zawartych w Kodeksie pracy i w aktach wykonawczych dotyczących szczególnych obowiązków pracodawcy w zakresie ochrony prac młodocianych
- Utworzyć i utrzymać służbę bezpieczeństwa i higieny pracy (jeżeli w szkole jest zatrudnionych więcej niż 100 pracowników) lub komisję bezpieczeństwa i higieny pracy (jeżeli jest zatrudnionych więcej niż 250 pracowników)
- Podejmować określone przepisami działania w razie zaistnienia wypadku przy pracy lub choroby zawodowej
- Analizować samodzielnie lub przy współpracy ze służbą bhp wypadki uczniów i pracowników szkoły
- Prowadzić ewidencję wypadków przy pracy i chorób zawodowych
- Prowadzić ewidencję wypadków uczniowskich
- Zapewnić wykonanie zaleceń , nakazów , wystąpień , decyzji i zarządzeń wydawanych przez organy nadzoru nad warunkami pracy

Ponadto pracodawca (dyrektor) obowiązany jest do :

- Zaznajamiania pracowników podejmujących pracę z zakresem obowiązków , sposobem wykonywania pracy na wyznaczonym stanowisku oraz ich podstawowymi uprawnieniami

- Organizowanie w sposób zapewniający osiągnięcie przez pracowników , przy wykorzystaniu ich uzdolnień i kwalifikacji , należytej jakości pracy
- Stwarzania pracownikom podejmujących zatrudnienie warunków sprzyjających przystosowaniu się do należytego wykonywania pracy
- Ułatwiania pracownikom podnoszenia kwalifikacji zawodowych
- Wpływanie na kształtowanie w szkole zasad współżycia społecznego
- Stosowanie obiektywnych i sprawiedliwych kryteriów oceny pracowników oraz wyników ich pracy
- Szanowania godności i innych dóbr pracowniczych
- Niestosowanie jakichkolwiek dyskryminacji w zatrudnieniu
- Przeciwdziałania mobbingowi
- Prowadzenie dokumentacji w sprawach związanych ze stosunkiem pracy oraz akt osobowych pracowników
- Terminowego i prawidłowego wypłacania wynagrodzenia

Uwaga : Za stan bezpieczeństwa i higieny pracy w zakładzie pracy odpowiada pracodawca

Uwaga : Dyrektor szkoły za zgodą organu prowadzącego szkołę może czasowo zawiesić zajęcia szkolne , jeżeli temperatura zewnętrzna mierzona o godzinie 21.00 w dwóch kolejnych dniach poprzedzających zawieszenie zajęć wynosi -15°C lub jest niższa

Uwaga : Podstawowe obowiązki pracodawcy w zakresie bhp określają przepisy Ustawy – kodeks pracy

Podstawowe obowiązki pracownika w zakresie bhp :

Pracownik jest obowiązany :

1. Znać i przestrzegać przepisy i zasady bhp , brać udział w szkoleniach i instruktażach z tego zakresu oraz poddawać się egzaminom
2. Dbać o ład i porządek w miejscu pracy (o stan maszyn , urządzeń i sprzętu)
3. Wykonywać pracę w sposób zgodny z przepisami i zasadami bhp oraz stosować się do wydawanych w tym zakresie poleceń i wskazówek przełożonych
4. Stosować środki ochrony zbiorowej , a także używać przydzielone środki ochrony indywidualnej oraz odzieży i obuwie robocze , zgodnie z ich przeznaczeniem
5. Poddawać się wstępnym , okresowym i kontrolnym oraz innym zalecanym badaniom lekarskim i stosować się do wskazań lekarza
6. Niezwłocznie zawiadomić przełożonego o zauważonym w zakładzie wypadku albo zagrożeniu życia lub zdrowia oraz ostrzec współpracowników , a także inne osoby znajdujące się w rejonie zagrożenia o grożącym im niebezpieczeństwie
7. Współdziałać z pracodawcą i przełożonymi w pełnieniu obowiązków dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy

Obowiązki nauczyciela w zakresie bhp :

- Znać przepisy i zasady obowiązujące w szkole
- Znać ryzyko zawodowe swojego stanowiska pracy , związane z nim zagrożenia i ich skutki oraz sposoby ochrony przed nimi
- Uświadamiać sobie i przeciwdziałać zagrożeniom , na jakie narażeni są uczniowie w czasie : pobytu w szkole na zajęciach lekcyjnych , przerwach , w szatniach , jadalni , na placu zabaw , boisku , w sanitariatach , na klatkach schodowych i innych pomieszczeniach szkolnych , podczas wychodzenia z budynku szkolnego , udziału w różnego rodzaju imprezach szkolnych i innych sytuacjach związanych z działalnością szkoły (wycieczki , obozy sportowe) – ze szczególnym uwzględnieniem możliwości zachowań agresywnych i brawurowych
- Aktywnie pełnić dyżury , ponieważ sama obecność nauczyciela nie jest wystarczającą gwarancją bezpieczeństwa uczniów

- Prowadzić działania pedagogiczne mające na celu stwierdzenie , czy uczeń ze względu na swoje potrzeby rozwojowe lub edukacyjne wymaga objęcia pomocą psychologiczno-pedagogiczną i niezwłocznie poinformować o tym dyrektora placówki
- Przestrzegać regulaminów obowiązujących w danej placówce
- Zapoznać uczniów z treścią obowiązujących w danej placówce regulaminów i reagować w przypadku ich nieprzestrzegania
- Przed rozpoczęciem oraz w trakcie prowadzenia zajęć podejmować działania zapobiegające powstawaniu zagrożeń wypadkowych
- Sprawdzać przed rozpoczęciem zajęć , czy pomoce naukowe , sprzęt oraz wyposażenie są sprawne i nie stwarzają zagrożeń wypadkowych
- Nie rozpoczynać zajęć w miejscu , w którym stan znajdującego się w nim wyposażenia stwarza zagrożenie , a jeśli stan taki powstanie lub ujawni się podczas zajęć – wyprowadzić uczniów z zagrożonego miejsca i zawiadomić dyrekcję o zaistniałej sytuacji
- Ustalić , czy uczniowie mogą wykonywać na zajęciach określone czynności i czy są przygotowani do ich pod względem psychologicznym
- Jeżeli istnieje taka konieczność , sprawdzić , czy uczniowie są wyposażeni w ochrony osobiste i nie dopuścić ich do wykonywania określonych czynności w przypadku braku wymaganych ochron

Uwaga : Uczniowie udający się na wycieczkę krajobrazową poza teren szkoły w obrębie tej samej miejscowości , powinni mieć zapewnioną opiekę przynajmniej jednego opiekuna na grupę do 30 uczniów.

Odpowiedzialność za naruszenie przepisów lub zasad bhp :

a) odpowiedzialność pracodawcy i osób kierujących pracownikami jest ujęta w dziale XII Kodeksu Pracy , który określa katalog wykroczeń jakie mogą zaistnieć z umów cywilnoprawnych (umów o pracę)

Odpowiedzialność karną za naruszenie przepisów bhp powodujących skutki w postaci zagrożenia życia lub zdrowia pracowników mają zastosowanie przepisy ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2020 r. poz. 1444, 1517.)

b) Odpowiedzialność porządkowa pracownika za nieprzestrzeganie ustalonej organizacji i porządku w procesach pracy , przepisów bhp lub p.poż. a także za nieusprawiedliwioną nieobecność pracownika w pracy pracodawca może nałożyć na niego karę upomnienia lub nagany . Natomiast za stawienie się do pracy w stanie nietrzeźwym lub za spożywanie alkoholu w czasie pracy pracodawca może nałożyć karę pieniężną .

c) Odpowiedzialność materialna pracownika za niewykonanie lub nienależyte wykonanie obowiązków pracowniczych lub za wyrządzenie szkody pracownik ponosi odpowiedzialność materialną w granicach rzeczywistej straty poniesionej przez pracodawcę ale nie więcej niż do kwoty trzymiesięcznego wynagrodzenia .

Uwaga : Państwowa Inspekcja Pracy sprawuje nadzór i kontrolę nad przestrzeganiem prawa pracy .

2) Przepisy dotyczące ochrony pracy kobiet i pracowników młodocianych

A) Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r – Kodeks Pracy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1320.) oraz Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 3 kwietnia 2017 r. w sprawie wykazu prac uciążliwych, niebezpiecznych lub szkodliwych dla zdrowia kobiet w ciąży i kobiet karmiących dziecko piersią (Dz.U. 2017 poz. 796) określają , że kobiet :

- nie wolno zatrudniać przy pracach szczególnie uciążliwych lub szkodzących zdrowiu wymienionych w wykazie takich prac

- Nie wolno zatrudniać kobiet w ciąży do takich prac jak :
 - W których poziom ekspozycji hałasu , odnoszący się do 8 – godzinnego dnia pracy przekracza 65 dB
 - W warunkach narażenia na promieniowanie jonizujące
 - Przy obsłudze monitorów ekranowych – powyżej 8 godz. na dobę
 - Na wysokości – poza stałymi galeriami , pomostami , podestami i innymi stałymi podwyższeniami , posiadającymi pełne zabezpieczenie przez upadkiem oraz związane z wchodzeniem i schodzeniem po drabinach
 - W wykopach oraz w zbiornikach otwartych
 - Wewnątrz zbiorników i kanałów

Uwaga : Kobiet w ciąży nie wolno zatrudniać w godzinach nadliczbowych i porze nocnej - w/w rozporządzenie określa obowiązki pracodawcy w zakresie ochrony zdrowia kobiet w ciąży (normy dźwigania , praca w godzinach nadliczbowych i nocnych , przeniesienia do innej pracy , rozwiązanie umowy o pracę , urlop macierzyński i wychowawczy)

Uwaga : Prace przy obsłudze monitorów ekranowych przez kobiety w ciąży są zabronione powyżej 8 godzin na dobę .

Uwaga : Kobieta zatrudniona przy pracy stałej przy ręcznym przenoszeniu przedmiotów może jednorazowo podnieść 12 kg.

B) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 sierpnia 2004 r. w sprawie wykazu prac wzbronionych młodocianym i warunków ich zatrudniania przy niektórych z tych prac (Dz.U. 2016 poz. 1509) określa wykaz prac wzbronionych pracownikom młodocianym oraz szczegółowe wymagania w sytuacjach dopuszczania pracownika do tych prac . W szczególnych sytuacjach może zatrudnić młodocianego pracownika po uprzednim sporządzeniu oceny ryzyka zawodowego związanego z wykonywaną pracą , dokonanej przed przystąpieniem do pracy młodocianego pracownika . Podczas oceny ryzyka zawodowego uwzględnia się w szczególności :

- Ocenę wyposażenia oraz organizacji miejsc pracy i stanowisk pracy młodocianych
- Organizację procesów pracy oraz ich powiązanie
- Charakter , stopień i okres narażenia na czynniki fizyczne , biologiczne i chemiczne
- Formę , zakres i sposób korzystania z wyposażenia miejsc pracy , w tym maszyn , narzędzi i sprzętu
- Zakres i poziom szkolenia oraz instruktażu udzielanego młodocianym

Pracodawca zatrudniający młodocianego przy niektórych rodzajach prac wzbronionych (w celu przygotowania zawodowego) jest zobowiązany zapewnić szczególną ochronę zdrowia młodocianego w szczególności :

- Zapewnić wykonywanie pracy i zajęć na stanowisku pracy i w warunkach nie stwarzających zagrożeń dla ich bezpieczeństwa i życia
- Zapewnić nadzór nauczycieli , instruktorów praktycznej nauki zawodu lub innych osób uprawnionych do prowadzenia praktycznej nauki zawodu
- Informować młodocianych o zagrożeniach i o wszystkich podjętych działaniach dotyczących ich zdrowia
- Organizować przerwy w pracy młodocianych dla ich odpoczynku w pomieszczeniach odizolowanych od czynników szkodliwych dla zdrowia i uciążliwych

Czas pracy młodocianych i urlopy określa w/w rozporządzenie.

Uwaga : Za pracownika młodocianego uważa się osobę w wieku od 15 do 18 lat.

3) Przepisy prawne dotyczące wypadków przy pracy i chorób zawodowych oraz świadczeń z nimi związanych

Za wypadek przy pracy uważa się nagłe zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło w związku z pracą:

1. podczas lub w związku z wykonywaniem przez pracownika zwykłych czynności lub poleceń przełożonych;
2. podczas lub w związku z wykonywaniem przez pracownika czynności na rzecz pracodawcy, nawet bez polecenia;
3. w czasie pozostawania pracownika w dyspozycji pracodawcy w drodze między siedzibą pracodawcy a miejscem wykonywania obowiązku wynikającego ze stosunku pracy.

Rodzaje wypadków :

- **Wypadek śmiertelny** – wypadek, w wyniku którego nastąpiła śmierć w okresie nie przekraczającym 6 miesięcy od dnia wypadku
- **Wypadek ciężki** – wypadek, w wyniku którego nastąpiło ciężkie uszkodzenie ciała, takie jak : utrata wzroku, słuchu, mowy, zdolności rozrodczej lub inne uszkodzenie ciała albo rozstrój zdrowia, naruszające podstawowe funkcje organizmu, a także choroba nieuleczalna lub zagrażająca życiu, trwała choroba psychiczna, całkowita lub częściowa niezdolność do pracy w zawodzie albo trwałe, istotne zeszpecenie lub zniekształcenie ciała
- **Wypadek zbiorowy** – wypadek, któremu w wyniku tego samego zdarzenia uległy co najmniej dwie osoby

Za chorobę zawodową uważa się choroby określone w wykazie chorób zawodowych stanowiącym załącznik do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 czerwca 2009 r. w sprawie chorób zawodowych (Dz.U. 2009 nr 105 poz. 869) szczegółowych zasad postępowania w sprawach zgłaszania podejrzenia, rozpoznawania i stwierdzenia chorób zawodowych oraz podmiotów właściwych w tych sprawach, jeżeli zostały spowodowane działaniem czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy lub sposobem wykonywania pracy.

Długotrwałe narażenie pracownika na czynniki uciążliwe i szkodliwe występujące w środowisku pracy może powodować narażenie pracownika na chorobę zawodową (określoną w/w rozporządzeniu). Najlepszym sposobem zapobieganiem chorobom zawodowym jest profilaktyka w miejscach występowania czynników szkodliwych, w związku z tym pracodawca jest zobowiązany :

- Stosować wszelkie środki zapobiegania chorobom zawodowym
- Utrzymywać w stanie stałej sprawności urządzenia ograniczające lub eliminujące szkodliwe dla zdrowia czynniki środowiska pracy oraz urządzenia służące do pomiarów tych czynników
- Prowadzić na swój koszt badania i pomiary oraz udostępniać je pracownikom

Świadczenia związane z warunkami pracy

Z tytułu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej przysługują następujące świadczenia :

- Zasiłek chorobowy
- Świadczenie rehabilitacyjne
- Zasiłek wyrównawczy
- Jednorazowe odszkodowanie
- Rent z tytułu niezdolności do pracy
- Renta szkoleniowa
- Renta rodzinna, - Dodatek do renty rodzinnej, - Dodatek pielęgnacyjny

Rodzaje świadczeń z tytułu wypadków i chorób zawodowych , warunki nabywania prawa do świadczeń , zasady i tryb przyznawania świadczeń oraz zasady ustalania ich wysokości określa Ustawa o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych

Składki na ubezpieczenie społeczne pracowników (rodzaje ubezpieczenia społecznego , finansowanie składek)

Części składowe ubezpieczenia :

- składka na ubezpieczenie emerytalne
- składka na ubezpieczenie rentowe
- składka na ubezpieczenie zdrowotne
- składka na ubezpieczenie wypadkowe
- składka na ubezpieczenie chorobowe
- składka na fundusz pracy

Na składki odprowadzane od wynagrodzenia przez pracodawcę składają się:

składka na ubezpieczenie emerytalne

- składka na ubezpieczenie rentowe
- składka na ubezpieczenie wypadkowe
- Fundusz Pracy (FP)
- Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych (FGŚP)

Pracodawca opłaca składki na ubezpieczenie . Wysokość odprowadzanych składek reguluje OBWIESZCZENIE MARSZAŁKA SEJMU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ z dnia 22 stycznia 2021 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. 2021 poz. 291)

4) Aktualne przepisy dotyczące profilaktycznej opieki zdrowotnej pracowników

Profilaktyka ochrony zdrowia pracowników polega na - poddawaniu się profilaktycznym badaniom lekarskim (badaniom wstępnym , okresowym i kontrolnym) podlegają wszyscy pracownicy .

- Badanie profilaktyczne kończy się orzeczeniem lekarskim stwierdzającym brak przeciwwskazań zdrowotnych do pracy na określonym stanowisku lub stwierdzającym przeciwwskazania
- Badania profilaktyczne przeprowadza się na podstawie skierowania wydanego przez pracodawcę
- Pracodawca przechowuje orzeczenia lekarskie zawierające wyniki badań profilaktycznych zgodnie z wymaganiami dokumentacji osobowej

Uwaga : Badania profilaktyczne mogą przeprowadzać lekarze wpisani do rejestru przeprowadzających badania profilaktyczne .

Uwaga : Badania kontrolne przeprowadzane są w przypadku niezdolności do pracy trwającej ponad 30 dni lub w przypadku pogorszenia się stanu zdrowia pracownika – na jego wniosek.

Uwaga : Koszty badań wstępnych , okresowych i kontrolnych pokrywa w całości pracodawca

Pracodawca ma obowiązek dbać o profilaktykę zdrowia i życia pracowników poprzez :

- przeprowadzanie badań środowiska pracy (badań i pomiarów czynników szkodliwych i uciążliwych dla zdrowia) oraz ich rejestrowanie , przechowywanie i udostępnianie pracownikom (czyli zapoznanie pracowników z ryzykiem zawodowym oraz działaniami zapobiegającymi lub zmniejszającymi ryzyko zawodowe
- ochronę pracowników przed czynnikami szkodliwymi i uciążliwymi występującymi w środowisku pracy (czyli wydawanie środków ochrony indywidualnej)

- zapewnienie pracownikom zatrudnionym w warunkach szczególnie uciążliwych nieodpłatnych odpowiednich posiłków i napojów
- zapewnienie pracownikom odpowiednich urządzeń higieniczno- sanitarnych oraz dostarczanie niezbędnych środków do higieny osobistej

5) Szkolenia w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy

Szkolenia w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy dla pracowników :

- administracyjno- biurowych
- zatrudnionych na stanowiskach robotniczych
- kierowniczych
- inżyniersko- technicznych

przeprowadza się jako :

- Szkolenie wstępne
- Szkolenie okresowe

Szkolenia te przeprowadza się w oparciu o programy szczegółowe poszczególnych rodzajów szkoleń . **Szkolenia wstępne ogólne „instruktaż ogólny”** przechodzą wszyscy nowo zatrudnieni pracownicy przed dopuszczeniem do wykonywania pracy . Obejmuje ono zapoznanie pracowników z podstawowymi przepisami bhp zawartymi w Kodeksie Pracy i regulaminach pracy , zasadami bhp obowiązującymi w danym zakładzie pracy oraz zasadami udzielania pierwszej pomocy .

Szkolenie wstępne na stanowisku pracy „instruktaż stanowiskowy ” przeprowadza bezpośredni przełożony pracownika , przeszkolony w zakresie metod udzielania instruktażu (np. mistrz , kierownik, właściciel firmy) zapoznając pracownika z zagrożeniami występującymi na danym stanowisku , sposobami ochrony przed zagrożeniami oraz metodami bezpiecznego wykonywania pracy .

Pracownicy przed przystąpieniem do pracy , powinni być zapoznani z ryzykiem zawodowym związanym z pracą na danym stanowisku pracy .

Fakt odbycia przez pracownika szkolenia wstępnego ogólnego , szkolenia wstępnego na stanowisku pracy oraz zapoznania z ryzykiem powinien być potwierdzony własnoręcznym podpisem i przechowywany w aktach osobowych pracownika .

Szkolenie okresowe w zakresie bhp przeprowadza się dla :

- pracowników na stanowiskach robotniczych – co 3 lata
- pracowników administracyjno-biurowych – co 6 lat
- kierowniczych – co 5 lat
- inżyniersko- technicznych – co 5 lat

Uwaga : pracodawca jest zobowiązany zapewnić przeszkolenie pracownika w zakresie bhp przez dopuszczeniem go do pracy .

6. Czas pracy

Normy czasu pracy podstawowego określa Art. 129. § 1. Kodeksu pracy - Czas pracy nie może przekraczać 8 godzin na dobę i przeciętnie 40 godzin w przeciętnie pięciodniowym tygodniu pracy w przyjętym okresie rozliczeniowym nieprzekraczającym 4 miesięcy

Dzienny czas pracy w zakładzie pracy jest liczony od chwili przybycia na stanowisko pracy . Czas pracy nauczycieli i innych pracowników dydaktycznych reguluje Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. 1982 Nr 3 poz. 19 z późn. zm.)

7. Prawo pracy i jego źródła .

Prawo pracy - gałąź prawa obejmująca ogół regulacji w zakresie stosunku pracy konkretnego pracownika i pracodawcy jako stron stosunku pracy oraz regulacji dotyczących organizacji pracy pracodawców i pracowników, układów i sporów zbiorowych, a także partycypacji pracowniczej i dialogu w zbiorowych stosunkach pracy.

W systemie prawa pracy podstawowym aktem prawnym regulującym wzajemne prawa i obowiązki stron stosunku pracy jest **Kodeks Pracy**. Jednakże regulacje dotyczące praw i obowiązków podmiotów stosunku pracy występują nie tylko w kodeksie, ale także w innych aktach prawnych, które na ogół zawierają albo odesłanie wprost do odpowiednich przepisów kodeksu pracy lub stanowią, że przepisy kodeksu mają zastosowanie do spraw nimi nie uregulowanych. Źródła prawa pracy reguluje art. 9 kodeksu pracy. Z przepisu tego wynika hierarchiczny ich układ:

- kodeks pracy i akty wydane na jego podstawie
- inne ustawy i akty wydane na ich podstawie określające prawa i obowiązki pracowników i pracodawców
- postanowienia układów zbiorowych pracy
- inne porozumienia zbiorowe,
- regulaminy, statuty określających prawa i obowiązki stron stosunków pracy.

Podstawowe pojęcia z zakresu prawa pracy :

- **pracownik** - osoba fizyczna zatrudniona na podstawie umowy o pracę, zobowiązująca się do wykonywania określonej pracy
- **pracodawca** - osoba fizyczna lub osoba prawna, a także inna jednostka organizacyjna nie posiadająca osobowości prawnej, która spełniając pewne wymogi prawne i społeczne, zatrudnia pracowników
- **stosunek pracy** - więź prawna łącząca pracownika i pracodawcę.

Uwaga : Stosunek pracy nawiązuje się w dniu określonym w umowie o pracę .

- **wynagrodzenie** (płaca) - wypłaty pieniężne oraz wartość tzw. świadczeń w naturze (towary, materiały, usługi itp.) lub ekwiwalenty wypłacone pracownikom lub innym osobom fizycznym przez jednostkę za wykonaną na jej rzecz pracę
- **zatrudnienie** - ogólna nazwa faktu zawarcia dowolnej formy umowy o świadczeniu pracy przez pracownika.
- **zwolnienie** - wygaśnięcie stosunku pracy na skutek porozumienia lub zerwania umowy o pracę przez pracownika lub pracodawcę, przed uzgodnionym czasem jej wygaśnięcia.
- **umowa o pracę** - dwustronne porozumienie pomiędzy pracownikiem a pracodawcą, na podstawie którego pracownik zobowiązuje się do świadczenia pracy na rzecz pracodawcy, a pracodawca zobowiązuje się do wypłacenia pracownikowi wynagrodzenia.

Uwaga : umowa o pracę to umowa na wykonanie przez daną osobę pracy określonego rodzaju za wynagrodzeniem na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem

Uwaga : Świadczenie pracy wydaje się pracownikowi bez żadnych warunków , niezwłocznie .

- **spór zbiorowy** - spór między wszystkimi lub określoną grupą pracowników z jednym pracodawcą, dotyczący np: zmiany zakresu obowiązków lub płacy.
- **strajk** - najostrejsza forma sporu zbiorowego - najczęściej polega na dobrowolnym powstrzymaniu się od pracy przez protestujących.
- **regulamin pracy** – akt normatywny ustalający wewnętrzny porządek, organizację w zakładzie pracy oraz określającym prawa i obowiązki zarówno pracownika jak i pracodawcy związane z procesem pracy.

Uwaga : regulamin pracy wprowadza się w przypadku zatrudniania co najmniej 50 pracowników. Natomiast co najmniej 20 i mniej niż 50 pracowników wprowadza regulamin pracy, jeżeli zakładowa organizacja związkowa wystąpi z wnioskiem o jego wprowadzenie.

Ogólne przepisy dotyczące bhp

- Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 27 lipca 2004 w sprawie szkoleń w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz.U Nr 180 , poz. 1860 z późn. zmian) określa zasady szkoleń w dziedzinie bhp .
- **Ustawa – Kodeks pracy** z dnia 26 czerwca 1974 r (Dz. U. z 2020 r. poz. 1320) określa podstawowe obowiązki pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy.

Rozporządzenia w sprawie ogólnych przepisów w szkołach i placówkach publicznych

- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach
- Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. 1982 Nr 3 poz. 1 9 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r poz. 357 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 22 maja 2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych (Dz.U. 2009 Nr 97 poz. 800 z późn. zm.)
- Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 3 grudnia 2014 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o systemie informacji oświatowej
- Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 marca 2021 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o systemie informacji oświatowej (Dz. U. z 2021 r. poz.584, 619. z późn. zm.))
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego (Dz.U. 2017 poz. 1658z późn. zm.)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 19 sierpnia 2019 r. w sprawie trybu dokonywania oceny pracy nauczycieli, w tym nauczycieli zajmujących stanowiska kierownicze, szczegółowego zakresu informacji zawartych w karcie oceny pracy, składu i sposobu powoływania zespołu oceniającego oraz szczegółowego trybu postępowania odwoławczego (Dz.U. 2019 poz. 1625 z późn. zm.)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 29 grudnia 2014 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (Dz.U. 2014 poz. 1993)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 lutego 2007 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz.U. 2007 nr 35 poz. 222)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 sierpnia 2015 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji (Dz.U. 2015 poz. 1250)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 26 lipca 2018 r w sprawie uzyskiwania stopni awansu zawodowego przez nauczycieli (Dz.U. 2018 poz. 1574)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 marca 2014 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach (Dz.U. 2014 poz. 478)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 marca 2015 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie organizacji roku szkolnego (Dz.U. 2015 poz. 408)

- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 lipca 2011 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz.U. 2011 nr 161 poz. 968)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 26 marca 2015 r. w sprawie dodatków do wynagrodzenia zasadniczego dla nauczycieli mianowanych i dyplomowanych zatrudnionych na stanowiskach, na których wymagane są kwalifikacje pedagogiczne, w Centralnej Komisji Egzaminacyjnej, okręgowych komisjach egzaminacyjnych i publicznych placówkach doskonalenia nauczycieli prowadzonych przez organy administracji rządowej (Dz.U. 2015 poz. 454)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 kwietnia 2015 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie dodatków do wynagrodzenia zasadniczego oraz wynagrodzenia za godziny ponadwymiarowe i godziny doraźnych zastępstw dla nauczycieli zatrudnionych w szkołach prowadzonych przez organy administracji rządowej (Dz.U. 2015 poz. 572)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2011 r. w sprawie dopuszczalnych form realizacji obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego (Dz.U. 2011 nr 175 poz. 1042)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 października 2019 r. w sprawie dopuszczania do użytku szkolnego podręczników (Dz.U. 2019 poz. 2013)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 sierpnia 2019 r. w sprawie egzaminów eksternistycznych (Dz.U. 2019 poz. 1717)
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach (Dz.U. 2016 poz. 1154)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 sierpnia 2014 r. w sprawie indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego dzieci i indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży (Dz.U. 2014 poz. 1157)
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 4 sierpnia 2011 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz.U. 2011 nr 173 poz. 1034)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 maja 2014 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. 2014 poz. 803)
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 maja 2003 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Edukacji (Dz.U. 2003 nr 98 poz. 895)
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 11 października 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobu dokumentowania chorób zawodowych i skutków tych chorób (Dz.U. 2019 poz. 2067)
- Obwieszczenie Ministra Zdrowia z dnia 29 lipca 2013 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie sposobu dokumentowania chorób zawodowych i skutków tych chorób (Dz.U. 2002 nr 132 poz. 1121)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 sierpnia 2014 r. w sprawie indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego dzieci i indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży (Dz.U. 2014 poz. 1157)
- Obwieszczenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie

sposobu nauczania szkolnego oraz zakresu treści dotyczących wiedzy o życiu seksualnym człowieka, o zasadach świadomego i odpowiedzialnego rodzicielstwa, o wartości rodziny, życia w fazie prenatalnej oraz metodach i środkach świadomej prokreacji zawartych w podstawie programowej kształcenia ogólnego (Dz.U. 2014 poz. 395)

- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 stycznia 2019 r. w sprawie dofinansowania doskonalenia zawodowego nauczycieli (Dz.U. z 2019 r., poz. 136)
- Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa wyższego z dnia 25 lipca 2019 r. w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (Dz.U. 2019 poz. 1450)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2014 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowego zakresu danych gromadzonych w bazach danych oświatowych, zakresu danych identyfikujących podmioty prowadzące bazy danych oświatowych, terminów przekazywania danych między bazami danych oświatowych oraz wzorów wydruków zestawień zbiorczych (Dz.U. 2014 poz. 1149)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli (Dz.U. 2017 poz. 1575)
- Obwieszczenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 6 sierpnia 2015 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli (Dz.U. 2015 poz. 1264)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 czerwca 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych (Dz.U. 2015 poz. 843)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 19 grudnia 2000 r. w sprawie szczegółowych zasad udzielania nauczycielom urlopów dla dalszego kształcenia się, dla celów naukowych, artystycznych, oświatowych i z innych ważnych przyczyn oraz ulg i Świadczeń związanych z tym kształceniem, a także organów uprawnionych do ich udzielania. (Dz.U. 2001 nr 1 poz. 5)